

Seminárna práca

Mapovanie biotopov – Martinský les

Obecná ekologie a ekologie krajiny

ENSb1123

Samuel Rybár

Obsah

Lokalita	3
Potenciálna vegetácia.....	4
Historický vývoj.....	6
Mapovanie biotopov	7
Ochranský významné druhy	10
Zdroje.....	12

Lokalita

Vybraná skúmaná lokalita, vybraná časť Martinského lesa, sa nachádza na Slovensku v Bratislavskom kraji na sever od mesta Senec a zasahuje do katastrov obcí Senec, Blatné, Viničné a Šenkvice. Nadmorská výška v skúmanej lokalite dosahuje od 136 m n. m. v najnižšom mieste do 210 m n. m. Samotný Martinský les má rozlohu 574,59 ha a ide o územia s biotopom nadnárodného významu zaradené do sústavy NATURA 2000 (Fedor a Vidlička 2013). V súčasnosti ide o zvyšky pôvodných lesov Podunajskej pahorkatiny, ktoré sa v fragmentované zachovali až do dnes. Okrem funkcie zachovania biodiverzity rastlín a živočíchov plní aj vodohospodársku a protipovodňovú funkciu (Fedor a Vidlička 2013). Ide zároveň o významný prvok Regionálneho Územného systému ekologickej stability, na území sa nachádzajú biocentrá a biokoridory regionálneho významu (Krampl et al. 2014).

Obr. 1, Letecké mapovanie, Martinský les (mapa.zoznam.sk)

Vybraná skúmaná oblasť má rozlohu približne 1km² a obsahuje fragmentované pôvodné lesy, poľnohospodársku pôdu a zastavané oblasti. Vo vybranej oblasti sa nachádza aj zachovaná vodná plocha, tzv. Martinský rybník.

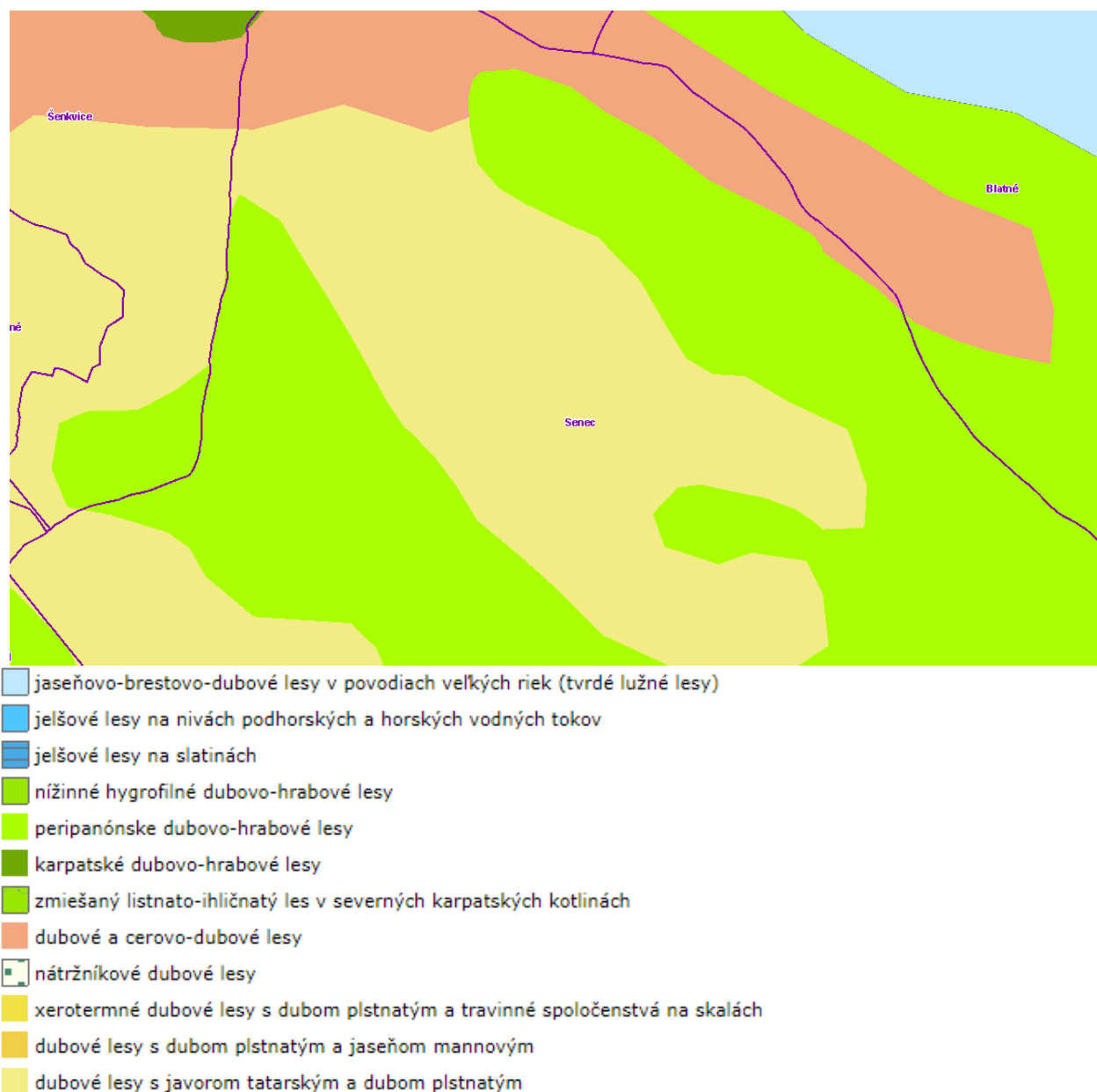

Obr. 2, Letecké mapovanie, Martinský les, výrez skúmanej oblasti (mapa.zoznam.sk)

Potenciálna vegetácia

Potenciálna vegetácia, ktorá sa nachádza v skúmanej lokalite zahŕňa prevažne peripanónske dubovo-hrabové lesy, dubové lesy s dubom tatarským a dubom plsnatým a ďalej aj jaseňovo-brestovo-dubové lesy popri vodných plochách. Ide o teplomilné lesné spoločenstvo tvorené predovšetkým dubom cerovým (*Quercus cerris*), dubom zimným (*Q. petraea* agg.), dubom letným (*Q. robur*), dubom jadranským, (*Q. virgiliana*) a dubom balkánskym (*Q. frainetto*). Lokalita Martinského lesa je však významná výskytom všetkých dubov na Slovensku, vrátane duba

plsnatého (*Q. pubescens*), duba žltkastého (*Q. dalechampii*), duba mnohoplodého (*Q. polycarpa*), dub jadranský (*Q. virgiliana*), duba sivého (*Q. pedunculiflora*) a duba balkánskeho (*Q. frainetto*). (Ružičková 2012). Ďalej sa tu nachádzajú plášťové a lemové spoločenstvá, kde nájdeme niekoľko ohrozených a chránených bylín a krovín.

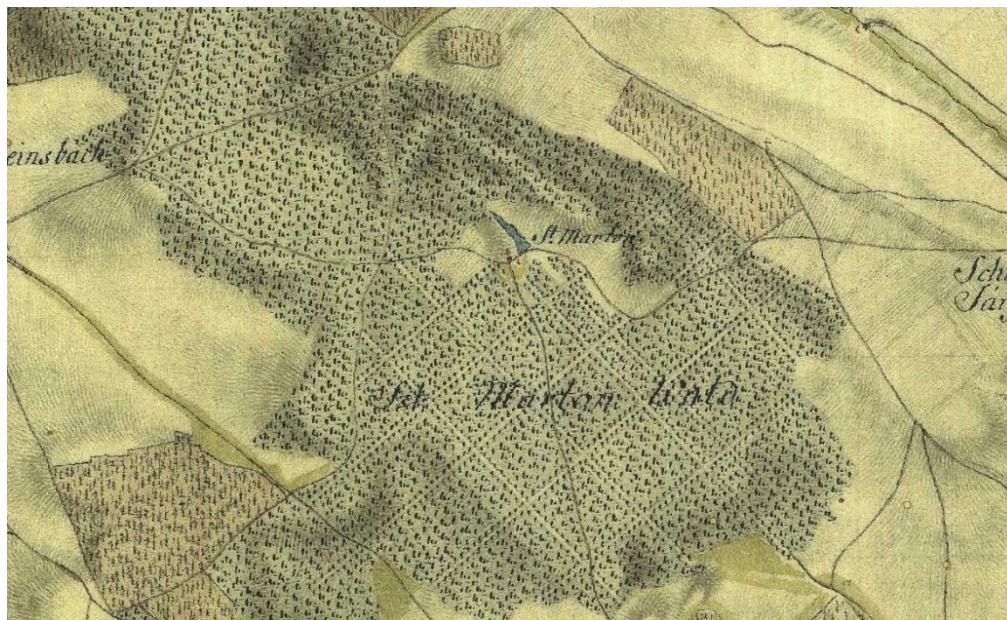

Obr. 3, Mapa potenciálnej vegetácie územia, Atlas krajiny Slovenskej republiky (SAŽP 2021). Z dôvodu rozlíšenia mapy a len približného mapovania nie je vidno vodnú plochu, ktorá sa nachádza vo vybranej skúmanej oblasti.

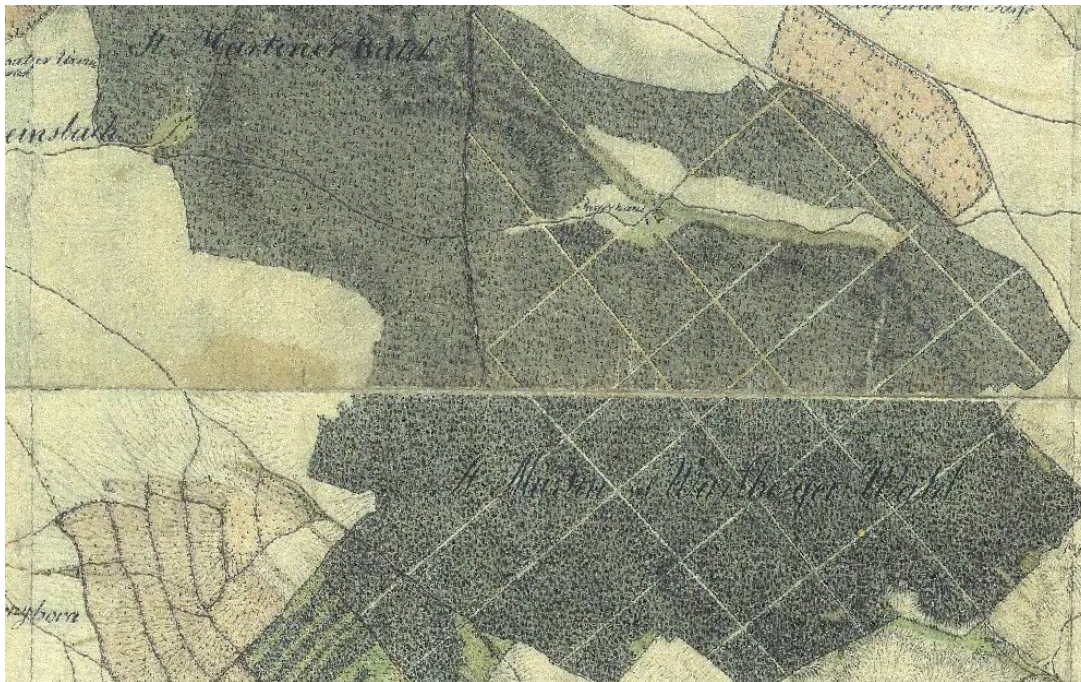

Historický vývoj

V okolí oblasti Martinského lesa, konkrétne na území obcí Šenkvice, Blatné a Senec, sú potvrdené prvé osídlenia už z doby kamennej. V obciach Senec a Blatné sú náleziská osídlenia kultúry s lineárnou keramikou, v Šenkviaciach sa našli dôkazy osídlenia Lengyelskej kultúry. Obe osídlenia sa datujú približne medzi roky 5 000 až 4 000 p. n. l. V obci Blatné sa našli aj pozostatky osídlenia z neskoršej Badenskej kultúry (3 000 – 2 000 p. n. l.) (SAŽP 2021). Ďalšie osídlenia v okolitých obciach sa vyvíjali aj počas staršej a strednej doby bronzovej (SAŽP 2021). Neskoršie dôkazy o vývoji osídlenia v tejto oblasti pochádzajú z raného stredoveku z včasnოსlovanského a predveľkomoravského obdobia a obdobia Nitrianskeho kniežactva, teda od konca 5. storočia až po začiatok 9. storočia (SAŽP 2021). Písomné zmienky o obci Senec sa začínajú v 14. storočí. Práve v období medzi 13. a 14. storočím dochádzalo k prvému intenzívnemu odlesňovaniu v oblasti. Bolo to taktiež v 14. storočí, kedy sa začalo s prvou ochranou lesov Trnavskej pahorkatiny a to na základe dohody hradného panstva s pezińskými grófmi (Ružíčková 2012). O Martinskom lese sa vo svojom diele “Notitia Hungariae Novae Historico-Geographica“ zmienil aj Matej Bel (Ružíčková 2012). S podrobnejšou charakteristikou lesa sa začalo koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Prvé vojenské mapovanie zachytávajúce aj Martinský les a jeho stav v minulosti je z roku 1783, ďalšie mapovanie bolo spravené v roku 1839.

Obr. 4,
Martinský les na
vojenskom
mapovaní z roku
1783 (MŽP SR
2022)

Obr. 5,
Martinský les
na vojenskom
mapovaní
z roku 1839
(MŽP SR
2022)

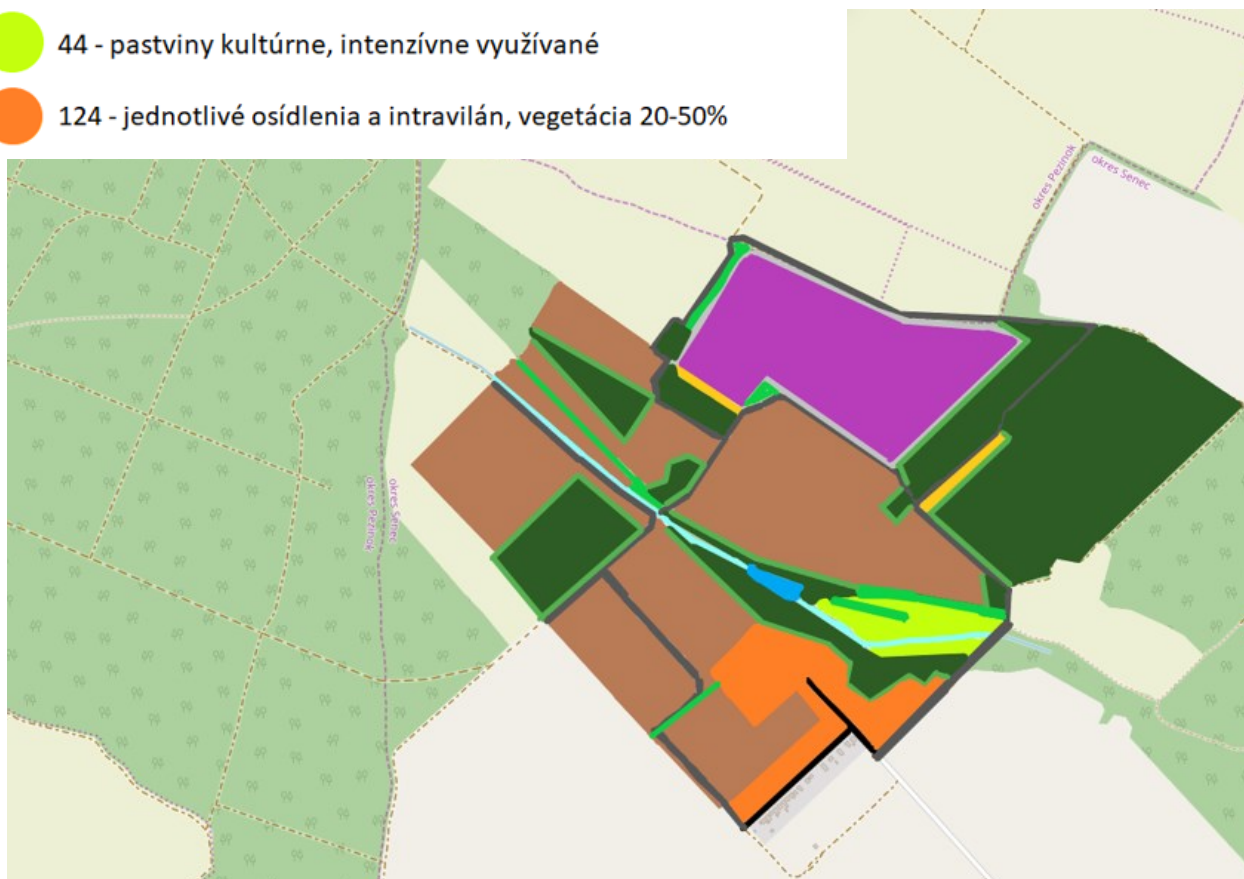
Mapovanie biotopov

Mapovanie biotopov v oblasti prebiehalo podľa metodiky Vondruškovej z knihy Metodika mapování krajiny (Vondrušková 1994). Medzi najviac zastúpené biotopy v skúmanej oblasti patrí orná pôda erózna narušená, veľkoplošné vinice a prírode blízky a prirodzený les. Ďalej vybraný krajinný výrez obsahuje upravené aj prirodzené vodné toky s mierne narušenými alebo vyvinutými spoločenstvami. Do južnej časti skúmanej oblasti zasahujú aj osídlenia a intravilán so zastúpením vegetácie od 20 do 50%. Na základe mapovania biotopov boli vyhodnotené stupne ekologickej stability (SES) (Vondrušková 1994). V skúmanej oblasti sa nachádzajú SES od 0 (žiadny význam) až po 5 (výnimočne veľký význam). Väčšinu plochy zaberajú územia so SES so veľmi malým až malým významom, no zachované časti prirodzeného lesa patria do medzi veľmi až výnimočne veľmi významné (Vondrušková 1994).

- 58 - lemy prírode blízke
- 51 - les prírode blízky a prirodzený
- 73.2 - líniové spoločenstvá prírode blízke
- 42.2 - lúky prírode blízke
- 13 - orná pôda erózne narušená
- 133 - účelové cesty nespevnené bez vegetácie
- 132 - účelové cesty nespevnené s naruš. byl. spoločenstvami
- 135 - cesty II. a III. triedy
- 113 - vodné toky upravené, mierne narušené spoločenstvá
- 112 - vodné toky prirodzené, čiastočné úpravy, vyvinuté spol.
- 23 - vinice veľkoplošné
- 44 - pastviny kultúrne, intenzívne využívané
- 124 - jednotlivé osídlenia a intravilán, vegetácia 20-50%

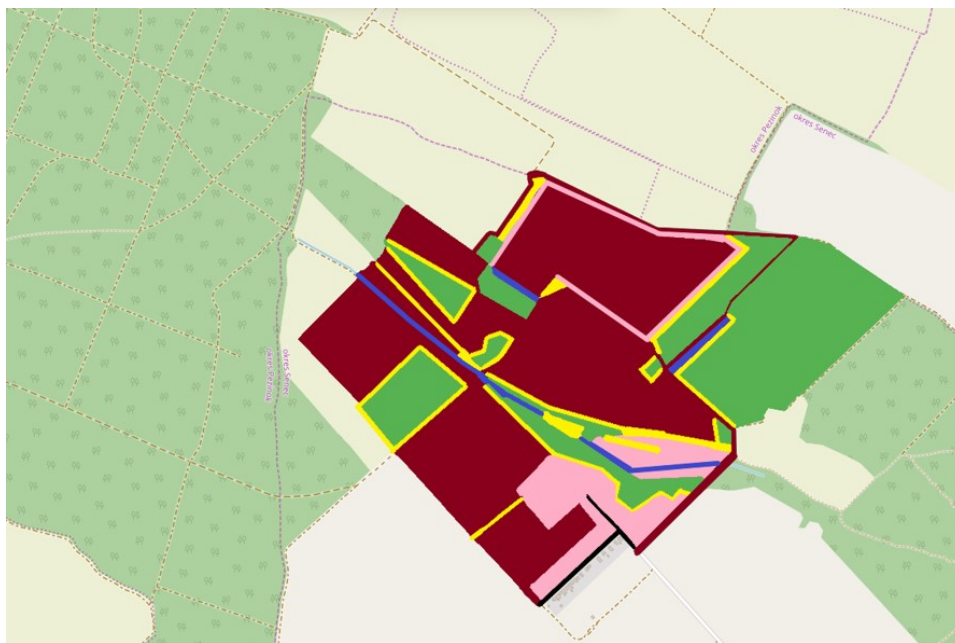
Obr. 6, Mapovanie biotopov a
legenda, Martinský les

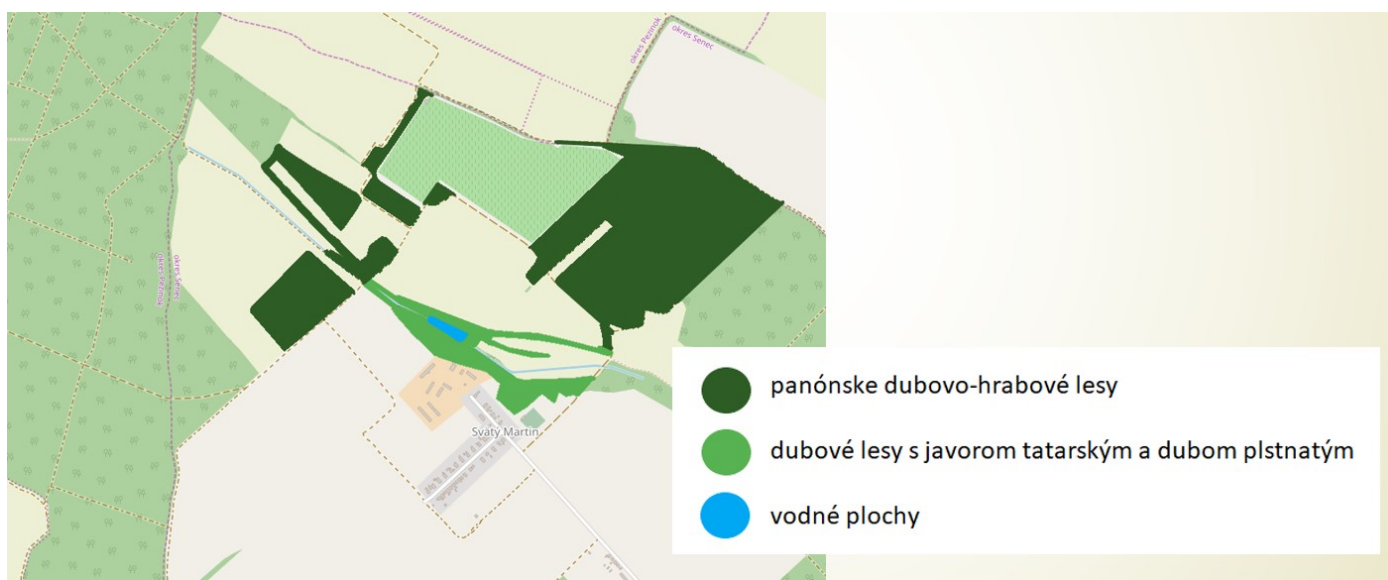

- 5 - výnimočne veľký význam
- 4 - veľký význam
- 3 - stredný význam
- 2 - malý význam
- 1 - veľmi malý význam
- 0 - žiadny význam

Obr. 7, Mapovanie SES a legenda, Martinský les

Na základe mapovania a zisťovania SES v skúmanej oblasti boli identifikované ekologicky významné segmenty krajiny (EVSK). Sem patria pôvodné panónske dubovo-hrabové lesy, dubové lesy s javorom tatarským a dubom plsnatým a taktiež zachované vodné plochy, pri ktorých sa nachádzajú porasty s jaseňom štíhlym alebo vrbou bielou.

Obr. 8, Mapovanie EVSK, Martinský les

Ochránársky významné druhy

V lokalite Martinského lesa je zaznamenaných 22 zákonom chránených druhov a 26 ohrozených druhov rastlín (Ružičková 2012). Ide prevažne o byliny rastúce na ledoch lesov a ktoré sú ohrozované pri obrábaní poľnohospodárskej pôdy, ale aj patria sem aj dreviny – konkrétne dub balkánsky a dub sivý. Spomedzi niektorých druhov, ktoré tu môžeme nájsť patrí napríklad jasenec biely, hlaváčik jarný, kosatec trávolistý, kosatec dvojfarebný alebo veronikovec vstavačovitý. V oblasti sa nachádza aj kriticky ohrozený druh hrachor panónsky. Z chránených živočíchov tu nájdeme napríklad fúzača veľkého.

Obr. 9, jasenec biely (Ružičková 2012)

Obr. 10, kosatec dvojfarebný (Milošević 2021)

Obr. 11, hrachor panónsky (vľavo) (Hoskovec 2007) a dub sivý (vpravo) (Mižík 2009)

Obr. 12, dub balkánsky (vľavo) (Hoskovec 2018) a fúzač veľký (vpravo) (ŠOP SR 2021)

Zdroje

FEDOR, Peter a Ľubomír VIDLIČKA, 2013. Martinský les. *OZ Moje Mesto* [online]. [vid. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.senecmojemesto.sk/nase-projekty/zivotne-prostredie/martinsky-les/>

HOSKOVEC, Ladislav, 2007. LATHYRUS PANNONICUS– hrachor panonský pravý / hrachor panónsky. *Botany.cz* [online]. [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/lathyrus-pannonicus/>

HOSKOVEC, Ladislav, 2018. QUERCUS FRAINETTO Ten. – dub balkánský / dub balkánsky. *Botany.cz* [online] [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/quercus-frainetto/>

KRAMPL, Dušan, Henrich KUPEC a Ladislav PREKOP, 2014. *Územný plán mesta Senec Výkres ochrany prírody a tvorby krajiny* [online]. 2014. B.m.: Mesto Senec. Dostupné z: <https://www.senec.sk/userfiles/file/dokumenty/uzemny%20plan/I-6%20-%20Vykres%20ochrany%20prirody%20a%20tvorby%20krajiny.pdf>

MAPA.ZOZNAM.SK, [b.r.]. *Mapa.sk* [online] [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://mapa.zoznam.sk/>

MILOŠEVIČ, Z., 2021. Atlas rastlín: kosatec dvojfarebný. *snaturou2000.sk* [online] [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://snaturou2000.sk/rastliny/kosatec-dvojfarebny>

MIŽÍK, Peter, 2009. QUERCUS PEDUNCULIFLORA K. Koch – dub sivozelený / dub sivý. *Botany.cz* [online]. [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/quercus-pedunculiflora/>

MŽP SR, 2022. *Národný Geoportál SR* [online] [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.sk/sk/cat-client>

RUŽIČKOVÁ, Jana, 2012. Charakteristika flóry a vegetácie Martinského lesa pri Senci. In: . s. 67–98. ISBN 978-80-970326-2-3.

SAŽP, 2021. Atlas krajiny SR - Webová mapová aplikácia. *Slovenská agentúra životného prostredia* [online] [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://app.sazp.sk/atlassr/>

ŠOP SR, 2021. Fúzač veľký. *Štátna ochrana prírody SR* [online] [vid. 2021-12-12]. Dostupné z: <http://www.sopsr.sk/natura/index.php?p=4&sec=7&druh=30>

VONDRUŠKOVÁ, Helena, 1994. *Metodika mapování krajiny*. Praha: Český ústav ochrany přírody.